

4. Закон України «Про основи продовольчої безпеки України» від 08.04.2011 № 8370 URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF6GI00A?an=3> (дата звернення:20.04.2023).

5. Економічний дискусійний клуб: експрес-огляд основних індикаторів продовольчої безпеки в Україні в 2020 році URL: <http://edclub.com.ua/analitika/ekspres-oglyad-osnovnyh-indykatoriv-prodovolchoyi-bezpeky-v-ukrayini-u-2020-roci> (дата звернення:20.04.2023).

6. Продовольча безпека громад під час війни URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15247> (дата звернення:20.04.2023).

Крайній В.О.,

к.е.н., доцент кафедри економічної
кібернетики і математичного моделювання
Миколаївський національний аграрний університет

МЕХАНІЗМ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА БОМ

Сучасні умови прийняття рішень характеризуються динамікою, яка вимагає швидкої реакції та прийняття відповідних управлінських рішень; значне зростання обсягу інформації та складності, зростання дефіциту ресурсів та екологічних проблем, зростання ймовірності втрат через необґрунтовані управлінські рішення тощо.

Процес прийняття рішень - це когнітивний процес, котрий дозволяє в певних умовах функціонування обрати стратегію, що дозволить отримати очікуваний результат.

Рішення вимагає попереднього знання цілей і можливих напрямків дій. Усвідомлення – це процес, який базується на інформації про мету та засоби дії. Однак це не проста трансформація інформації, а більш складний процес, який пов'язує цілі та засоби. Коли мета поставлена, то процес усвідомлення полягає в сприйнятті й усвідомленні поставленого, у встановленні зв'язків між метою і засобами. Якщо мета не є фіксованою і її потрібно визначити (або принаймні уточнити), то усвідомлення є актом волі. Крім того, кількість можливих напрямків може бути дуже великою, тому немає точного способу визначити або вибрати найкращий варіант. У цьому випадку вирішальним стає добровільний вибір[1].

Наявність механізму свідомості дозволяє фіксувати ті чи інші об'єкти, явища і предмети з дійсності. Крім того, не вдаючись у подробиці, варто зазначити, що явища та предмети можуть змінювати свої властивості. Наприклад метеорологічні умови, колір світлофора при переході вулиці. Залежно від наших особистих характеристик нам може бути комфортно чи некомфортно в певних умовах. Наприклад, якщо йде дощ, а ми не одягнені, ми можемо захворіти, якщо дорога стає червоною, ймовірність бути збитою машиною зростає[2].

Необхідною умовою процесу прийняття рішень є сформований узагальнений досвід та власне сам механізм прийняття рішень[3].

1. Введення критерію функціонування – деякої характеристики, що дозволить описати оптимальний стан об'єкту керування та визначити його функціональні стани.

2. Функціональні стани – це визначені в певний момент часу характеристики сталого функціонування, що відповідають критерію функціонування котрим ставляться у відповідність ті чи інші стратегії, що покликані перевести поточний функціональний стан об'єкта в бажаний, а отже досягти максимуму критерію функціонування.

Приклад:

Об'єкт дослідження: процес виробництва мінеральних добрив.

Критерій функціонування: якісна продукція на виході.

Можливі стани що призводять до порушень у виробництві:

Стан 1: зменшення концентрації фосфору –

Стратегія 1: збільшити концентрацію фосфору.

Стан 2: зменшення концентрації калію –

Стратегія 2: збільшити концентрацію калію.

Стан 3: зменшення концентрації азоту –

Стратегія 3: збільшити концентрацію азоту.

Стан 4: вміст всіх елементів в нормі –

Стратегія 4: нічого не робити.

3. Введення ознак розпізнавання – деяких характеристик об'єкта керування. Що є вимірюваними та відображають зміну (характеристику невідповідності) об'єкта дослідження його бажаному станові, відповідно до критерію функціонування.

4. Формування векторів реалізації станів об'єкта, тобто фіксування конкретних значень ознак розпізнавання, що відображають всі можливі відповідно до критерію функціонування стани об'єкта.

5. Відповідно до технічних, фізичних та інших особливостей функціонування об'єкта вводяться його стани, що відповідають певним стратегіям переведення його в бажаний, відповідно до критерію функціонування.

6. Узагальнення та формалізація наборів характерних прикладів (класів розпізнавання) та створення, на їх основі, вирішального правила.

7. Реалізація процесу прийняття рішення у вигляді визначення належності поточних значень ознак об'єкта (екзаменаційний вектор реалізації) з метою оцінки поточного функціонального стану та виконання відповідної стратегії.

Застосування математичних методів дозволяє здійснювати глибокий кількісний аналіз явищ і процесів, який вимагає використання обчислювальної техніки. ЕОМ – необхідний атрибут дослідження операцій, що й відрізняє дану групу методів від системного аналізу, який виступає як методологія з'ясування й упорядкування проблем, без відносного

застосування математики та ЕОМ, які в значній мірі враховують вплив якісних чинників та інтуїтивний підхід у розробці рішень. При розробці рішень кількісні методи не можуть бути вичерпними, зокрема для стратегічних рішень. Реальні системи включають основоположний компонент – людей, тому кількісний аналіз завжди повинен доповнюватися врахуванням впливу соціально-психологічних чинників (моралі, традицій, звичок тощо).

Математична модель задачі – це спеціальна логічна конструкція, що цілеспрямовано описує в термінах математичної теорії об'єктивний процес або явище, який лежить в основі конкретної задачі. Процес рішення такої моделі є своєрідним аналогом розумового процесу фахівця, що приймає рішення. Процедура моделювання пропонує суворі логічні правила здійснення моделювання стосовно до будь-яких ситуацій і будь-якими математичними засобами. Процес моделювання передбачає визначення одного варіанта рішення.

Оптимізація – це вибір кращого варіанта рішення. При оптимізації навіть нескладних задач потрібно перебрати багато тисяч або мільйони варіантів рішень в прийнятний час. Особливо важливе значення, при цьому, має розробка критеріїв ефективного пошуку оптимуму, що звужують область пошуку до мінімального набору варіантів рішень, близьких до оптимального.

Для обґрунтування прийняття управлінських рішень застосовується математичний апарат різної ступені складності: від елементарної (в моделях звичайних економічних розрахунків: при обґрунтуванні потреб в ресурсах, балансових розрахунках і т.д.) до вищої математики (в моделях прогнозування економічного розвитку підприємства за умов невизначеності і т.д.).

Сучасні умови прийняття рішень характерні динамічністю, що зумовлює оперативну реакцію і прийняття адекватних управлінських рішень; значним зростанням обсягів і складністю інформації, ростом дефіциту ресурсів та екологічних проблем, ростом ймовірності збитків внаслідок прийняття необґрунтованих управлінських рішень і ін.

Кожна конкретна ситуація потребує проведення певної аналітичної роботи, яка базується на певних методичних підходах обґрунтування управлінських рішень задля зростання достовірності очікуваних результатів та зменшення ризику втрат.

Практично всі випадки застосування ЕОМ характеризуються чіткою структурою, яка містить три головні компоненти: підсистему інтерфейсу користувача; підсистему керування базою даних і підсистему керування базою моделей. Ці три підсистеми утворюють основу класичної структури системи підтримки прийняття рішень, завдяки якій останні відрізняються від інших типів інформаційних систем. Зауважимо, що найбільша частка комп'ютерної підтримки різних функцій припадає на стратегічне планування, управління і розвиток підприємств, операційне управління й розподіл ресурсів.

Інтерфейс користувач є системою, що забезпечує зв'язок особи що приймає рішення із ЕОМ та її компонентами. При проектуванні й розробці інтерфейса необхідно додержуватися певного еталона, який має три ключові механізми: мову дій; мову відображення; базу знань.

Список використаних джерел

1. Демиденко М.А. Системи підтримки прийняття рішень : навч. посіб. Нац. гірн. ун-т. -- Електрон. текст. дані. - Дніпро: 2016. - 104с. - Режим доступу: <http://nmu.org.ua>
2. Ареф'єва О.В. Управління розвитком економічних систем: теорія, механізми регулювання та управління [Текст] : моногр. / О.В. Ареф'єва, В.В. Прохорова. Харків : УкрДАЗТ, 2010. 301 с.
3. Шевчук І.Б. Системи підтримки прийняття рішень. Конспект лекцій. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. 137 с.

Краснокутська Л.О.,
здобувач вищої освіти 2 курсу
Науковий керівник: **Крилова І.Г.,**
канд. екон. наук, доцент
кафедри економіки підприємств,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

У сучасному світі прозорість і відкритість у діяльності органів державної влади набули критичного значення. Це допомагає запобігти корупції, забезпечити підзвітність і зміцнити довіру між урядом і громадянами. Зі швидким розвитком інформаційних технологій державні органи тепер мають інструменти для досягнення прозорості та відкритості, як ніколи раніше.

Інформаційні технології відіграють вирішальну роль у забезпеченні прозорості діяльності органів державної влади. За допомогою технологій державні органи можуть легко та швидко ділитися інформацією про свою діяльність з громадськістю. Це включає інформацію про державну політику, нормативні акти та процедури, а також інформацію про використання державних коштів [1].

Одним із найважливіших способів сприяння технології прозорості є створення онлайн-порталів і баз даних, які надають доступ до інформації про діяльність уряду. Наприклад, зараз багато урядів мають веб-сайти, які надають інформацію про державні послуги, бюджети та державні контракти.